

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий Інститут мистецтв

**МАЛАНЮК Т.З.
КАЧМАР О.В.
ФЕДОРАК В.В.
ДУТЧАК О.І.
ШИКЕРИНЕЦЬ В.В.
БАЗІНЯК І.І.**

**НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ
УКРАЇНИ**

Навчально-методичний посібник

**Івано-Франківськ
2025**

УДК 7.011.26:332.122(477.8)(075.8)
М 18

Рекомендовано до друку кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту навчально-наукового Інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Протокол № 1 від 26 серпня 2025р.

Рецензенти:

Новосьолов О.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Гуменюк Г.М., кандидат історичних наук, доцент кафедри туризмознавства і краєзнавства Карпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Маланюк Т.З., Качмар О.В., Федорак В.В., Дутчак О.І., Шикеринець В.В.. Народне мистецтво Карпатського регіону України: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. 36 с.

У навчально-методичному посібнику викладено лекційний матеріал, тестові й індивідуальні завдання, питання для самостійної підготовки студентів, список рекомендованої літератури з дисципліни Народне мистецтво Карпатського регіону України. Згідно з навчальними програмами, лекційний матеріал послідовно розкриває об'єкт-предметну сутність навчальної дисципліни, дає уяву про матеріальну і нематеріальну спадщину Карпатського регіону України.

Для студентів вищих навчальних закладів, які готуються працювати менеджерами креативних індустрій, викладачів вузів, а також фахівців, що займаються музейною справою, дослідженням та охороною пам'яток в Україні.

© Маланюк Т.З., 2025

Качмар О.В., 2025

Федорак В.В., 2025

Дутчак О.І., 2025

Шикеринець В.В., 2025

Базиняк І.І., 2025

© Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ.....	12
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	14
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	15
ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ СТУДЕНТІВ.....	16
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	18
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	19
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	32
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	33

ПЕРЕДМОВА

Ряд соціальних процесів, що відбуваються у світі взагалі, і в нашій країні зокрема, приводять до значної активізації зацікавленості різних верств українського суспільства збереженням та використанням музейної та історико–культурної спадщини. Адже лише через неї може здійснюватись адекватна реконструкція об'єктивної картини тих подій та процесів, які в різний час відбувалися на українських теренах.

Матеріальною складовою частиною національної історико–культурної спадщини є рухомі й нерухомі пам'ятки історії та культури. Ефективне використання в суспільному житті країни нашої культурної спадщини своєю основою має цілеспрямовану діяльність громадських організацій, державних органів, окремих громадян.

Саме завдяки їй вирішуються задачі як самоідентифікації усього нашого народу та окремих індивідів, виконання соціально–значимої функції підтримки стабільності і сталого суспільного розвитку, так і щодо заходів з охорони та збереження пам'яток, які забезпечували б не лише їхнє сучасне використання, але й передачу майбутнім поколінням.

Важливу роль у підготовці фахівців менеджменту соціокультурної діяльності посідає дисципліна «Народне мистецтво Карпатського регіону України».

Навчально–методичний посібник містить структурно–логічні блоки для проведення практичних занять, список рекомендованої літератури, тестові завдання, завдання для самоконтролю оволодіння навчальним матеріалом. Зазначені матеріали спрямовані на методичне забезпечення вивчення дисциплін.

Навчально–методичний посібник надає можливість ґрунтовніше сприймати матеріал навчальної дисциплін, системно та всебічно готуватись до практичних занять, самостійно досліджувати процеси, що відбуваються на світовому туристичному ринку та соціокультурної діяльності.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u>
Освітня програма	<u>«Менеджмент соціокультурних проєктів та креативних індустрій»</u>
Спеціальність	<u>D3 «Менеджмент»</u>
Галузь знань	<u>D «Бізнес, адміністрування та право»</u>

Затверджено на засіданні кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу-бізнесу та івентменеджменту
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Народне мистецтво Карпатського регіону України
Викладач (-і)	Маланюк Т.З. к.п.н., доцент.
Контактний телефон викладача	0975952780
Е-mail викладача	taras.malaniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс спрямований на вивчення провідних галузей народного мистецтва Карпатського регіону України у їх традиційних формах домашніх занять промислів, архаїчних формах і технологіях створення. У процесі навчання студенти розуміють художні й технологічні особливості різних виробів народного мистецтва. Також відбувається і знайомство з провідними регіональними центрами й осередками.	
3. Мета і завдання навчальної дисципліни	
<p>Мета дисципліни – набуття системних теоретичних знань про народне мистецтво України. Формування практичних навичок самостійного художнього аналізу творів народного мистецтва; створення візуальних рядів, що відіграє важливу роль у формуванні професіоналізму і поваги до традиційної художньої творчості.</p> <p>Завдання :</p> <ul style="list-style-type: none"> - формування теоретичних знань про основні галузі народного мистецтва, традиції, що формувались у розвитку; - вивчення базових понять дисципліни в межах галузевої структури; - набуття теоретичних знань про особливості матеріалів технік, які мали розвиток у народному мистецтві України; - формування практичних навичок та умінь в галузі аналізу й атрибуції виробів народного мистецтва; - здатність до виявлення головних художніх ознак виробі народного мистецтва. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність:</p> <p>Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в сфері менеджменту соціокультурної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК 7. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності :</p> <p>СК 1. Здатність визначати напрями досліджень для розвитку соціокультурної діяльності.</p>	

СК 6. Здатність швидко адаптуватися до викликів часу, до специфічних умов і напрямів професійної діяльності.				
СК 8. Здатність застосовувати креативні технології на практиці.				
Програмні результати навчання:				
ПР 1. Відшукувати, аналізувати та оцінювати інформацію, необхідну для постановки і вирішення як професійних завдань так і особистісного розвитку.				
ПР 2. Використовувати на практиці фаховий науково-термінологічний апарат, вміти представляти підсумки виконаної роботи.				
ПР 4. Здійснювати власну наукову та професійну діяльність з дотриманням вимог до чинного законодавства.				
ПР 6. Аналізувати та оцінювати ризики, приймати ефективні рішення з питань соціокультурної діяльності.				
ПР 7. Розуміти і застосовувати сучасні світові соціокультурні практики.				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		14		
семінарські заняття / практичні / лабораторні		16		
Самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
I	Менеджмент	I	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	семінар.з аняття	сам. роб.
Тема 1. Мистецтво ткацтва.		2	2	8
Тема 2. Українська традиційна вишивка.		2	2	8
Тема 3. Традиційний карпатський одяг.		2	2	8
Тема 4. Писанкарство як народне мистецтво.		2	2	8
Тема 5. Художнє скло та мистецтво бісероплетіння.		2	2	8
Тема 6. Керамічне мистецтво.		2	2	10
Тема 7. Різьблення та декоративна обробка дерева.		2	4	10
ЗАГ.:		14	16	60

Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання курсу	<p>Форми контролю знань студентів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поточний; • підсумковий семестровий (залік). <p>Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою на основі 100-бальної системи.</p> <p>(п. 8.3. Види контролю «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Наказ ректора № 417 від 03.07.2023 р.).</p> <p>100-бальна шкала переводиться у відповідну національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FX, F).</p> <p>Загальні 100 балів включають:</p> <p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи (питома вага оцінки – 50%).</p> <p>Контроль самостійної роботи дозволяє оцінити рівень сформованості відповідних компетентностей. Виконується на платформі D-Learn за тематикою курсу (оцінюється від 0 до 10 балів) та у формі есе (письмова робота в електронному вигляді) – (оцінюється від 0 до 5 балів). Загальна питома вага оцінки за контроль самостійної роботи – 15 %.</p> <p>Семестрова контрольна робота – дозволяє оцінити рівень сформованості відповідних компетентностей. Виконується на платформі D-Learn за тематикою курсу. Питома вага оцінки – 15%.</p> <p>Тестовий контроль проводиться двічі за семестр. Кожен з яких оцінюється у 10 балів. Загальна максимальна кількість балів, відповідно, 20. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті. Підсумковий семестровий контроль – сума балів поточного контролю, семестрової контрольної роботи та контролю самостійної роботи. Підсумковий семестровий контроль виносяться на останню академічну годину (практичне заняття) опанування курсу.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Письмова робота включає певні теми завдань за тематикою курсу.</p> <p>Студенти денної форми навчання завершують її виконання і здають на 9-му занятті практичного курсу. Студенти заочної форми – за 10 днів до початку сесії. Робота виконується у електронному вигляді.</p>
Практичні заняття	Оцінюється у п'ятибальній шкалі Поточні оцінки, які отримуються під час практичних занять, сумуються й множаться на коефіцієнт.
Умови	Отримання інтегральних результатів до останнього заняття – 25 балів.

допуску до підсумково го контролю	Студентам, які мають пропуски, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи	Робота виконана на певну тему обсягом не більше 4 сторінок
Академічна доброчесність	Атмосферу довіри, взаєморозуміння, взаємоповаги потрібно будувати щоденно. Політика ректорату спрямована на академічну доброчесність, прозорість та законність діяльності. Задля цього розроблено та впроваджено «Положення про запобігання академічному плагиату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» і опубліковано їх на сайті. В університеті академічна доброчесність передбачається за замовчуванням. Це означає, що всі здані роботи є результатом вашої розумової праці та творчості. Якщо ви подали роботу когось іншого, повністю або частково, без належного цитування, завдання буде оцінене в 0 балів (без права перездачі)
Відвідування занять	Усі студенти, незалежно від форми навчання, зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю. Відпрацювання пропущених занять відбувається у перший день за графіком консультацій викладача з навчальної дисципліни, за винятком поважної причини у студента (документальне підтвердження) згідно «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (п.4)».
Неформальна освіта	Зараховуються як підсумковий контроль, результати онлайн курсів на платформах Coursera, Prometheus, які відповідають програмі навчальної дисципліни. Рекомендовані: 1. Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+AI101+2021_T2 2. Надання екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+TE_CYCLE101+2023_T3 3. Безпека в інтернеті під час війни: практичний курс https://prometheus.org.ua/course/course-v1:MINZMIN+ISWT101+2023_T2 8. Основи авторського права в креативних індустріях https://cases.media/en/learning/course/copyright/about?srsId=AfmBOop3rjfpG7PWRorTUv69m2GEkfJfmynSL1IO1sUGohQAs-s2p9wb 5. Критичне мислення для освітян https://prometheus.org.ua/course/course-v1:CZ+CTFT101+2017_T3 6. Культура та політика: багатозначність (взаємозв'язків) https://prometheus.org.ua/prometheus-free/culture-politics/

8. Рекомендована література

Основна

1. Народне мистецтво Карпат [Образотворчий матеріал] : [фотоальбом / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Центр укр. студій ім. Д. І. Багалія, Каф. українознавства ; фото С. К. Маковського ; авт. передм. М. Р. Селівачов ; упоряд. О. О. Савчук]. - Харків : Вид. Савчук О.О., 2019. 127 с.
2. Кузьменко Г. Традиційне народне мистецтво Карпат: декоративно-прикладний вимір. Івано-Франківськ: Прикарпатський університет, 2020. 184 с.
3. Біляшівський М. Українське народне мистецтво; передм. М. Р. Селівачов ; переклад О. О. Старова ; упоряд. О. О. Савчук. 2-ге вид. Харків : Видавець Савчук О. О., 2022. 168 с.
4. Етнографічні групи українців Карпат. Гуцули. / НАН України, Ін-т народознавства; за наук. ред. і уклад. С. Павлюка; редкол.: Я. Тарас, М. Сополіга, У. Мовна та ін.; худож.-оформлювач М.С. Мендор. Харків: Фоліо, 2020. 379 с.
5. Етнографічні групи українців Карпат. Бойки. / НАН України, Ін-т народознавства; за наук. ред. і уклад. С. Павлюка; редкол.: Я. Тарас, М. Сополіга, У. Мовна та ін.; худож.-оформлювач М.С. Мендор. Харків: Фоліо, 2020. 574 с.
6. Етнографічні групи українців Карпат. Лемки. / НАН України, Ін-т народознавства; за наук. ред. і уклад. С. Павлюка; редкол.: Я. Тарас, М. Сополіга, У. Мовна та ін.; худож.-оформлювач М.С. Мендор. Харків: Фоліо, 2020. 363 с.
7. Іванишин І. Народні художні промисли Прикарпаття: історія, сучасність, перспективи. Івано-Франківськ, 2024. 208 с.

Додаткова

1. Клапчук В. Гуцульщина та гуцули: економіка і народні промисли (друга половина ХІХ – перша третина ХХ ст.). Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Львів. Івано-Франківськ: Фоліант, 2009. 508 с.
2. Стойко С., Крук Д. Етнічні групи Карпат і роль заповідних територій у збереженні етнографічної та історико-культурної спадщини Гуцульського краю. Наукові записи ТДПУ. Серія: географія. Тернопіль. №1. 2004. с. 176-180.
3. Гори Гуцульщини / ред. Анджей Вельоха. Краків : Центральний Осередок Гірського Туризму ПТТК, 2006. 224 с.
4. Приймак Й. З історії нашого народного мистецтва.: <https://artkipdm.kosiv.org.ua/2021/03/28/1542/>
5. Селівачов М.Р. Україна, держава: народне декоративно-вжиткове мистецтво. Енциклопедія історії України: Україна-Українці. Кн. 1 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2018. 608 с.: <http://www.history.org.ua/?termin=1.12>

Інформаційні ресурси

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>

Маланюк Т.З, к.п.н., доцент, доцент кафедри управління соціокультурною діяльністю, шоу бізнесу та івентменеджменту

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Лекції займають важливе місце у вивченні дисципліни «Народне мистецтво Карпатського регіону України» студентами ОП «Менеджмент соціокультурних проєктів та креативних індустрій». Вони є основою та інструментом, які допомагають студентам ефективно орієнтуватися у навчальному процесі, надаючи знання, необхідні для подальшого глибшого вивчення предмета, а також роз'яснюючи складні поняття та положення. Активна участь студентів у лекціях є запорукою успішного засвоєння необхідного обсягу знань, що сприятиме формуванню кваліфікованого спеціаліста з відповідним рівнем знань і навичок. На початку лекції викладач зазвичай оголошує тему, план проведення та рекомендує навчальну літературу і джерела. Під час лекції студенти повинні уважно слухати викладача, аналізувати отриману інформацію та конспектувати найважливіші моменти. Наприкінці лекції студенти мають можливість задати викладачеві питання для роз'яснення незрозумілого. Належне ведення конспекту під час лекції сприятиме збереженню необхідної інформації та надасть йому змогу в подальшому проаналізувати її. Уважне ведення конспекту під час лекції допоможе зберегти важливу інформацію та дозволить в подальшому її проаналізувати.

Робота над конспектами лекцій

Під час підготовки до семінарських та практичних занять студент уважно переглядає свій конспект лекції та повторно аналізує отриману інформацію. При вивченні матеріалу лекції він порівнює викладене на лекції з тим, що він законспектував, відповідно до плану семінарського заняття, який міститься в навчально-методичному комплексі та методичних матеріалах для проведення семінарів і практичних занять з обраної дисципліни. Якщо в конспекті відсутній матеріал з окремих питань лекції, або якщо певні питання розкриті не повністю, або ж винесені на самостійне опрацювання чи написання реферату, студенту необхідно звернутися до рекомендованих підручників, навчальних посібників, статистичних даних тощо.

Робота з навчальною, науковою літературою, джерелами

Працюючи з підручниками, навчальними посібниками, джерелами та інтернет-ресурсами, а також науковою і спеціалізованою літературою, важливо отримати максимальну кількість теоретичних знань і необхідних відомостей. Перш ніж почати роботу з цими джерелами, студент повинен ознайомитися з їх змістом, щоб визначити, чи варто їх опрацьовувати і чи мають вони відношення до вивченого курсу. Лише після цього можна вибрати відповідні матеріали для вивчення (глави, розділи тощо) і розпочати їх детальне вивчення. Під час

опрацювання матеріалу важливо з'ясувати суть вивченого питання, не оминаючи визначення незрозумілих чи нових слів і термінів, а також роз'яснюючи їх значення за допомогою словників, довідників або контексту речення.

При вивченні матеріалів з підручників, навчальних посібників, а також під час роботи з науковою та спеціалізованою літературою важливо аналізувати прочитане в контексті прослуханих лекцій та зроблених конспектів. Необхідно робити логічні висновки і записувати незрозумілі моменти для подальшого їх обговорення на практичних заняттях. Тому, під час опрацювання матеріалів, студентам рекомендується розробити зручну для себе систему позначок, яка може включати підкреслення, нотатки на полях книг або нормативно-правових актів, виписки, використання маркерів різних кольорів, формулювання інших авторів та посилання на різні джерела, а також запис важливих відомостей на окремих аркушах. Це допоможе ефективно фіксувати опрацьований матеріал. Окрім того, під час роботи з науковою та спеціалізованою літературою студент може знайти посилання на джерела, які не зазначені в навчально-методичному комплексі. Це, безумовно, є корисним для самостійного та глибшого вивчення правового матеріалу.

**ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ
(плани практичних занять)**

ЗАНЯТТЯ №1.

ТЕМА: ХУДОЖНЄ ТКАЦТВО

1. Історичні аспекти розвитку художнього ткацтва Карпатського регіону.
2. Стилiстичнi особливостi виробiв гуцульського художнього ткацтва i килимарства.
3. Стилiстичнi особливостi виробiв бойкiвського художнього ткацтва i килимарства.
4. Стилiстичнi особливостi виробiв лемкiвського художнього ткацтва i килимарства.

ЗАНЯТТЯ №2.

ТЕМА: ХУДОЖНЯ ВИШИВКА

1. Стилiстичнi особливостi гуцульської вишивки.
2. Стилiстичнi особливостi бойкiвської вишивки.
3. Стилiстичнi особливостi лемкiвської вишивки.

ЗАНЯТТЯ №3.

ТЕМА: ТРАДИЦІЙНЕ ВБРАННЯ УКРАЇНЦІВ КАРПАТ

5. Локальна своєрідність традиційного вбрання українців Карпат
6. Жіноче традиційне вбрання.
7. Чоловіче традиційне вбрання.

ЗАНЯТТЯ №4.

ТЕМА: ПИСАНКАРСТВО

1. Стилiстичнi особливостi писанкарства на Гуцульщинi.
2. Стилiстичнi особливостi писанкарства на Бойкiвщинi.
3. Стилiстичнi особливостi писанкарства на Лемкiвщинi.

ЗАНЯТТЯ №5.

ТЕМА: ХУДОЖНЄ СКЛО ТА БІСЕРОПЛЕТІННЯ

1. Художнє скло та бісероплетіння в історії Карпат.
2. Стилiстичнi особливостi скляних виробiв.
3. Прикраси з бісеру.

ЗАНЯТТЯ №6.

ТЕМА: ХУДОЖНЯ КЕРАМІКА

1. Історія розвитку кераміки в Карпатах.
2. Осередки мальованої кераміки.
3. Косiвська мальована кераміка - традиційний народний гуцульський промисел.

ЗАНЯТТЯ №7.

ТЕМА: ХУДОЖНЯ ОБРОБКА ДЕРЕВА

1. Стилiстичнi особливостi виробiв з дерева на Гуцульщинi.
2. Стилiстичнi особливостi виробiв з дерева на Бойкiвщинi.
3. Стилiстичнi особливостi виробiв з дерева на Лемкiвщинi.

ЗАНЯТТЯ №8.

ТЕМА: НАРОДНІ ПРОМИСЛИ

1. Художня обробка металу.
2. Художня обробка шкіри.
3. Вироби з рогу та сиру.
4. Народний живопис.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Багатогранність народного мистецтва Карпатського регіону.
2. Характерні особливості народної вишивки Карпатського регіону України.
3. Функції вишивки.
4. Класичні техніки вишивки Карпатського регіону України.
5. Особливості виготовлення килимів та килимових виробів Карпатського регіону.
6. Основні види килимових виробів.
7. Художні особливості килимів.
8. Орнаментальні мотиви в килимарстві Карпатського регіону.
9. Основні технології та знаряддя для ліжникарства.
10. Провідні осередки-школи ліжникарства Карпат.
11. Сюжетні композиції гобелену.
12. Техніки декорування гончарних виробів.
13. Характерні рослинні й квіткові орнаменти гончарних виробів Карпатського регіону.
14. Різновиди традиційної народної кераміки.
15. Керамічні твори майстрів народної творчості Карпатського регіону.
16. Функціональне призначення народної іграшки.
17. Осередки кустарного іграшкового промислу Карпатського регіону.
18. Типологічні групи скляних виробів.
19. Регіональні особливості декоративного розпису.
20. Основні способи обробки деревини.
21. Краєва школа різьбярства та металевої орнаментики.
22. Прикарпатські майстри художньої обробки дерева.
23. Центри художньої обробки металів Карпатського регіону.
24. Художня спадщина майстрів мосяжного мистецтва.
25. Розмаїття візерунків та кольорів писанок Карпатського регіону.
26. Декорування писанок.
27. Традиція гуцульської писанки.
28. Головні осередки поширення писанкарства.
29. Геометричний і рослинний світ витинанок Карпатського регіону.
30. Осередки художньої обробки шкіри Карпатського регіону України.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

1. Народне мистецтво як джерело духовності.
2. Закономірності розвитку народного мистецтва.
3. Символізм писанок.
4. Регіональні особливості писанок Карпат.
5. Особливості народного одягу етнографічних груп Карпатського регіону.
6. Основні мистецькі осередки народного мистецтва Карпатського регіону.
7. Історичні етапи розвитку народного мистецтва Карпатського регіону.
8. Традиції та інновації у сучасному народному мистецтві Карпатського регіону .
9. Декоративність, ідея та утилітарність як основні форми вираження змісту у творах народного мистецтва.
10. Народне мистецтво та самодіяльна художня творчість.
11. Види орнаментів. Закономірності побудови орнаменту в народному мистецтві.
12. Символіка кольору та знаковість в орнаменті народному мистецтві.
13. Український народний орнамент. Оберегові властивості та ритуальні функції українського декору в народному мистецтві Карпатського регіону.
14. Художнє витинанкарства.
15. Символічне та обрядове значення декорування яєць. Символіка орнаментальних мотивів у писанкарстві.
16. Писанкарство. Художні відмінності декорування яєць в різних етнографічних групах Карпатського регіону
17. Писанки етнографічних регіонів Івано-Франківської області.
18. Техніки художнього оздоблення скляних виробів.
19. Художні особливості українського скла XVI – XIX століття. Типологія виробів. Техніки декорування.
20. Вітражне монументально-декоративне мистецтво XX століття.
21. Класичний та сучасний вітраж.
22. Декоративна пластика художнього скла сучасних майстрів.
23. Ковальське мистецтво Карпатського регіону.
24. Техніки ручної художньої обробки металу.
25. Техніка вільного розпису на тканині. Технологія виконання.
26. Холодний батик. Технологічні особливості виконання.
27. Техніка воскового розпису писанок за допомогою писака.
28. Техніка виконання шпилькового розпису.

29. Особливості виконання дряпанки.
30. Декорування тканин у техніці вибійки.
31. Мистецтво гончарства Карпатського регіону. Типологія виробів.
32. Керамічні осередки Карпатського регіону.
33. Прикметні риси українського художнього фарфору. Типологія форм та принципи декорування.
34. Полістилізм у сучасній професійній кераміці.
35. Гуцульська кераміка. Колористичні та декоративні особливості. Відомі майстри.
36. Народна іграшка.
37. Писанки Гуцульщини.
38. Писанки Бойківщини.
39. Писанки Лемківщини.
40. Техніки оздоблення керамічних виробів.
41. Ювелірне мистецтво Карпатського регіону.
42. Символіка орнаментальних мотивів у писанкарстві.
43. Техніки оздоблення керамічних виробів.
44. Гуцульська кераміка.
45. Творчі пошуки сучасних майстрів писанкарства.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО ДИСЦИПЛІНИ

1. Осередки та прикметні особливості народного мистецтва Карпатського регіону.
2. Художня обробка металу Карпатського регіону.
3. Художня обробка металу Карпатського регіону у творчості сучасних майстрів.
4. Регіональні особливості ткацтва Карпатського регіону.
5. Художні промисли Прикарпаття.
6. Майстри гутного скла Карпатського регіону кінця XIX поч. XX століття.
7. Художньо-образні особливості рушникового декору Бойківщини і Гуцульщини.
8. Гуцульська вишивка. Технічні, колористичні і композиційні особливості.
9. Традиції різьблення по дереву Карпатського регіону.
10. Творчість майстрів витинанкарства Карпатського регіону другої пол.. XX століття.
11. Яворівська школа різьблення.
12. Художні промисли Буковини.
13. Композиція тканих гобеленів професійних майстрів другої половини XX століття.
14. Мистецтво вибійки на Карпатського регіону.
15. Народна глиняна іграшка.
16. Творчість майстра деревообробки на Гуцульщині (за вибором студента).
17. Мистецтво гаптування Карпатського регіону.
18. Особливості декорування гуцульського народного костюма.
19. Зооморфні мотиви у традиційних творах народного мистецтва.
20. Мистецтво косівських художників-керамістів другої пол.. XIX поч. XX століття.
21. Вітражне мистецтво Карпатського регіону.
22. Ювелірна пластика майстрів Карпатського регіону.
23. Кройові відмінності та особливості оздоблення народного вбрання Карпатського регіону.
24. Плетення з природних матеріалів Карпатського регіону (рогоза, лоза, солома).
25. Художнє декорування великодніх яєць Карпатського регіону.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. **Гуцульські поселення в яких особлива увага зверталася полотнам, обрусам, запаскам, крайкам, рушникам і веретам:**

Косів, Пістинь

Рахів, Ясіня

Брустурів, Яворів, Жаб'є

Підзахаричі, Виженка

2. **Торбина з вовняної пряжі на довгому паску, зіткана, візерунковою стрічкою, яку носять через плече на Гуцульщині називається:**

тайстра

торба

бесага

дзьобанка

3. **Гуцульський поясний жіночий одяг з двох частин (передньої та задньої), що запинається по боках, на поясі закріплюється зав'язками, називається:**

плахта

сукно

запаска

крайка

4. **Настінний килим з витканими складними сюжетно-тематичними композиціями, призначений для оздоблення інтер'єра житлових та побутових приміщень Гуцульщини:**

верета

гобелен

коц

ліжник

5. **Гердан - це:**

шийна стрічка, що має ширину 10 – 20 см і покриває не лише шию, а й верхню частину одягу плетінка візерунчаста з різнокольорових маленьких скляних намистин (бісеру), яка в основному нашивається поверх стрічки

прикраса з бісеру, яка має форму великої петлі, з'єднана частина якої звисає на груді український жіночий плечовий одяг

6. **На Гуцульщині в XIX ст. ткацькі верстати називалися:**

ярмо

кросна

довбанка

ринка

7. **Гуцульські майстри ткали ліжники з пряжі, яку виготовляли з:**

льону

коноплі

вовни

шовку

8. **Верхній одяг гуцулів називався:**

сердак

плащ
накидка
светр

9. Гуцульський ліжник обробляють водою у спеціальному пристрої:

баня
ночви
валило
ванна

10. Осередком виготовлення ліжників на Гуцульщині є село:

Утопори
Яворів
Смодна
Поляниця

11. Найпоширенішим верхнім одягом як чоловіків так і жінок гуцулів був:

кептар
куртка
кожух
пальто

12. Вкажіть, що з перерахованого належить до видів народного мистецтва Бойківщини:

скульптура
будівництво
полонинське господарство
ткацтво

13. На щодень жінки бойків одягали спідниці:

з чорного полотна
з червоного полотна
з білого полотна
з вибійки

14. Жителі сіл Бойківщини носили штани:

онучі
постоли
гачі
крашениці

15. Для далеких подорожей бойки використовували:

сакви
тайстри
рюкзаки
тобівки

16. Найкраще ткацький промисел розвивався: в північній частині Лемківщини

в південній частині Лемківщини
в північній частині Лемківщини рюкзаки
в західній частині Лемківщини
в східній частині Лемківщини

17. Серед загальновідомих технік на Лемківщині найпоширенішим було полотняне переплетення:

«складне», «кручене»
 «обичайне», «просте», «гладке»
 «горбкувате», «лінійне»
 «овальне», «кругле»

18. Прості рушники для щоденного користування в побуті лемків мали назву:

«строжаки», «сінники»
 «сільники», «солом'яники»
 «верета», «ковдри»
 «утираки», «обруски»

19. Тканини для накриття матраців на Лемківщині були:

атласними
 бавовняними
 лляно-конопляними
 шовковими

20. Важливим компонентом ансамблю святкового вбрання лемкинь були домоткані вузькі однотонні червоні пояси:

«гарасівки»
 «поволоки»
 «фацелики»
 «хомелки»

21. Матеріалом для вишивання в Карпатському регіоні були:

вовняні нитки
 бавовняні нитки
 конопляні нитки
 шерстяні нитки

22. Нитки ДМС для вишивання почали застосовувати:

у XIII ст.
 у XIX ст.
 у XX ст.
 у XXI ст.

23. Техніку вишивки низинка В. Шухевич називав:

«гуцульським шиттям»
 «бойківським шиттям»
 «руським шиттям»
 «польським шиттям»

24. Одним з найпоширеніших швів гуцульської вишивки, яка зазнала найбільшого розвитку і досягла високого рівня майстерності була:

плетінка
 обмітка
 стебнівка
 низинка

25. **Основна структура задуманого орнаменту виконувалась:**

білою ниткою
чорною ниткою
червоною ниткою
жовтою ниткою

26. **На Гуцульщині основна структура задуманого орнаменту виконувалась ниткою, яка мала назву:**

«ключки»
«розвід»
«соснівка»
«цирка»

27. **Для Верховини характерною була холодна колористика:**

фіолетових, зелених, синіх барв
чорних, зелених, коричневих барв
оранжевих, зелених, червоних барв
коричневих, жовтих, синіх барв

28. **У вишивці с. Яворова, Річки, Брустур домінували кольори:**

жовтий і червоний
зелений і чорний
блакитний і зелений
коричневий і синій

29. **Притаманна вишивці буковинської Гуцульщини була:**

синьо-фіолетова гама
жовто-фіолетова гама
червоно-фіолетова гама
коричнево-фіолетова гама

30. **У Закарпатській вишивці домінували кольори:**

червоно-коричневі
синьо-зелені
жовто-чорні
вишнево-сині

31. **Своєрідний символ краси гуцульської народної вишивки це:**

уставки сорочок
уставки кожухів
уставки кептарів
уставки кресань

32. **Відзначалась творчістю гуцульської народної вишивки майстриня з с. Шешори:**

Г. Бербеничук
М. Василящук
Н. Ільків
В. Корнійчук

33. **Промислові матеріали у компоненті народного вбрання Бойківщини масово почали застосовувати:**

на початку XVIII ст.

на початку XIX ст.
на початку XX ст.
на початку XXI ст.

34. Бойківська низинка зазвичай виконувалась двома кольорами:

зеленим і синім
жовтим і коричневим
чорним і зеленим
червоним і синім

35. Для низинкового декору Бойківщини характерним орнаментальним мотивом найчастіше була:

бойківська «кривуля»
бойківська «ламаниця»
бойківська «різьовання»
бойківська «гладинка»

36. Основне місце в орнаментиці вишивки Бойківщини посідає:

трикутник
ромб
квадрат
коло

37. На Лемківщині вишивкою оздоблювали чоловічий, жіночий та дитячий натільний одяг - сорочки:

«кошелі»
«запаски»
«холошні»
«лайбики»

38. У лемківській вишивці розроблено багато варіантів із застосуванням мотиву:

прямокутника
піраміди
овалу
квадрату

39. У вишивці Пряшівщини були поширені:

лисиці
зайці
олені
орли

40. На Лемківщині вишивка святкових запасок стала популярною:

в 20-х рр. XX ст.
в 40-х рр. XX ст.
в 60-х рр. XX ст.
в 80-х рр. XX ст.

41. Деревина оспівана в прадавніх колядках як символ:

Світового дерева
Світлого дерева
Могутнього дерева

Старого дерева

42. У мистецтвознавчому лексиконі означення місцевої різьби, як «гуцульська» утвердилося з:

з кінця XVII – початку XVIII ст.

з кінця XVIII – початку XIX ст.

з кінця XIX – початку XX ст.

з кінця XX – початку XXI ст.

43. Гуцульська різьба поєднувалася з інкрустацією:

алюмінієвим дротиком

цинковим дротиком

мідним дротиком

срібним дротиком

44. Дерев'яні ікони-хрести вперше описав етнограф :

В. Гнатюк

В. Шухевич

В. Щербаківський

М. Станкевич

45. Обов'язковий мотив гуцульської контурної різьби – громовий знак, зображений у вигляді:

трипелюсткової розети

чотирипелюсткової розети

п'ятипелюсткової розети

шестипелюсткової розети

46. На Гуцульщині династія різьбярів була започаткована:

О. Бахматюком

П. Цвілик

Ю. Шкрібляком

В. Корпанюком

47. Федір Шкрібляк завдяки довершеності декоративних тарелів був відомий на прізвисько:

Токар

Токар

Слюсар

Мосяжник

48. З-посеред когорти різьбярів зі с. Річки виділяється майстер:

П. Кошак

В. Шкрібляк

М. Мегединюк

С. Корпанюк

49. Цісарсько-королівська фахова школа деревного промислу діяла в:

Косові

Кутах

Яворові

Коломиї

50. Класичним взірцем гуцульської школи церковного будівництва є храм Вознесіння Господнього, так звана Струківська, зі села:

Шешори
Ясіня
Поляниця
Татарів

51. Серед майстрів з художньої обробки дерева у техніці випалювання найвідомішою у ХХ ст. була родина майстрів-деревообробників зі с. Річка Косівського р-ну.:

Корпанюків
Бахматюків
Грималюків
Шкрібляків

52. Історія відомого виробничо-художнього об'єднання «Гуцульщина» розпочинається з діяльності творчої спілки «Гуцульське мистецтво», заснованої:

1800 р.
у 1922 р.
1942 р.
1995 р.

53. Автором головного престолу в церкві Різдва с. Ділового Рахівського р-ну Закарпатської обл. є різьбяр:

Микола Матчук
Федір Шкрібляк
Юрій Шкрібляк
Катерина Корпанюк

54. Авторський музей майстра-віртуоза гуцульської різьби Юрія Павловича функціонує:

у Косові
у Верховині
у Яремче
у Рахові

55. Найвідомішим серед бойківських теслярів був:

Лука Снігур
Бруно Шульц
Яків Франко
Василь Нагірний

56. Бойківська церква ЮНЕСКО Собору Пресвятої Богородиці знаходиться в:

с. Гошів
с. Матків
м. Стрий
м. Моршин

57. Виразним прикладом поєднувати в спорудах монументальність форм із дрібним і найпростішим різьбленим мотивом є портал галереї бойківської хати 1910 р. з села:

Тухолька
Тисів

Тяпче
Танява

58. Одним із сакральних елементів житла - балка, яка опирається на стіни вздовж приміщення, і є опорою для дошок, половиць стелі:

прямокутник
піраміда
квадрат
сволок

59. Центральне місце у сволюку на Лемківщині відводили для:

вирізьбленому ромбу
вирізьбленої шестипелюсткової розети
вирізьбленому трикутнику
вирізьбленому квадрату

60. На сволюках лемківські теслі написи-тексти різьбили:

латинськими літерами
угорськими літерами
грецькими літерами
старослов'янськими літерами

61. Найбільшим центром писанкарства Карпатського регіону є:

с. Космач
с. Микуличин
м. Яремче
м. Рахів

62. Для декорування яєць на Гуцульщині використовували технологію:

художнього розпису
трафаретного розпису
воскового розпису
декоративного розпису

63. Уперше детально описав технологію фарбування та гуцульське писанкарство у своїй праці:

Володимир Гнатюк
Володимир Грабовецький
Володимир Шухевич
Володимир Войцюк

64. Зберігся звичай, коли дівчата дарують хлопцям писанку:

на Андрія
у Великодній понеділок
на Новий рік
на Святий вечір

65. Гуцули називали писанку:

Святе письмо
ідеографічне письмо
логографічне письмо
письмо предвічне

66. **Гуцульська писанка вважається найскладнішою для розуміння, оскільки містить багато:**

організованої інформації
структурованої інформації
інтерпретованої інформації
закодованої інформації

67. **У декорі гуцульських писанок домінує орнамент:**

геометричний
антропоморфічний
символічний
комбінований

68. **До солярних знаків на писанці відносять:**

ромб
трикутник
хрест
смуги

69. **Чи не найголовнішим у Карпатському краю вважався культ:**

неба
води
вогню
сонця

70. **Один із найстаріших символів сонця, що зображали на писанці є:**

безконечник
триніг
зигзаг
трикутник

71. **Сосонки і смерічки на писанках символізують:**

вічну юність, красу, буяння природи
здоров'я та розвиток
знак єдності
буття і небуття

72. **Улюбленими в гуцулів на писанці є мотиви:**

кози
оленя
півня
вівці

73. **Найвідоміші зооморфні мотиви, що зображені на писанці :**

«баранячі роги»
«вовчий хвіст»
«гусячі лапки»
«соколине око»

74. **Для космацьких писанок кольорова гама є:**

зеленою

синьою
фіолетовою
золотистою

75. На Бойківщині пофарбоване одним кольором яйце називали:

«галунка»
«писочка»
«галушка»
«галка»

76. При фарбуванні писанок бойки застосовували фарби з:

синтетичних барвників
рослинних барвників
хімічних барвників
харчових барвників

77. Солярна орнаментика особливо характерна для писанок:

Західної Бойківщини
Східної Бойківщини
Північної Бойківщини
Південної Бойківщини

78. Провідними знаками у писанкарстві, основа його орнаментики є:

коло і хрест
піраміда і коло
квадрат і трикутник
ромб і овал

79. На бойківських писанках косий хрест - давній солярний знак, що символізував:

Вознесіння Христове
зимове, весняне та літнє сонцестояння
Воскресіння Христове
Пресвятої Трійці

80. Найдавнішою та найхарактернішою технікою воскового розпису на Лемківщині був розпис:

шпилькою
голкою
олівцем
пером

81. Іконостас церкви Воздвиження Чесного Хреста у Скиті Манявському розписував:

Конзелевич
Монастирський
Сосенко
Макаревич

82. Давній пласт церковних ікон, що походять з Гуцульщини, датуємо:

X ст.
XII ст.
XVII ст.
XIX ст.

83. **Певний огляд малярського оздоблення гуцульських церков XVIII ст. дають нам:**
 Йосифинська метрика
 Францисканська метрика
 церковні візитації
 церковні книги

84. **Важливою пам'яткою народного малярства Гуцульщини є іконостас церкви с. Космач:**
 Успіння Богородиці
 Великомучениці Параскеви
 Різдва Богородиці
 Святого Духа

85. **Іконостас церкви з с. Космач використаний режисером Сергієм Параджановим для фільму:**
 «Українська рапсодія»
 «Довбуш»
 «Анничка»
 «Тіні забутих предків»

86. **Найбільш представницьким образом з іконостасу космацької церкви є центральний твір:**
 «Спас на престолі»
 «Богородиці з Дитям»
 «Христа Учителя»
 «Святого Миколая»

87. **Серед намісних ікон другої половини XVII ст. з с. Білі Ослави на Надвірнянщині вирізняється:**
 «Богородиця з Дитям»
 «Св. Юрій Змієборець»
 «Покров Пресвятої Богородиці»
 «Архангел Михаїл»

88. **У другій половині XIX ст. розвиток народного іконопису продовжився у жанрі:**
 помічної ікони
 домашньої ікони
 хатньої ікони
 захисної ікони

89. **Основний розвиток хатнього іконопису на Гуцульщині відбувся в техніці:**
 малярства на пергаменті
 малярства на бересті
 малярства на склі
 малярства на папірусі

90. **Народний іконопис на склі проіснував зі середини XIX ст. до часів Першої світової війни (1914 р.):**
 до кінця XIX ст.
 до часів Першої світової війни
 до часів Першої світової війни

до незалежності України

91. Найстаріша датована ікона (1851 р.), зберігається в НМНМГП ім. Й. Кобринського в Коломиї :

«Св. Миколай, «Розп'яття», «Богородиця з Дитям»
 «Покрови», «Апостоли», «Три святителі»
 «Вознесіння Господнє», «Тайна вечеря»
 «Св. Юрій Зміборець», «Св. Михаїл»

92. Копія чудотворної ікони, яку малювали за однойменним дереворитом з Надсяння:

«Богородиця Годувальниця»
 «Богородиця Лежайська»
 «Богородиця Неустанної помочі»
 «Богородиця Одигітрія»

93. Тематичною особливістю гуцульсько-покутського малярства на склі стала:

«Притча про багача та бідного Лазаря»
 «Притча про химерних дітей»
 «Притча про кукіль у пшениці»
 «Притча про зерно гірчиці»

94. До рідкісних належать ікони:

«Тайна вечеря»
 «Богородиця Одигітрія»
 «Покрови»
 «Страшного Суду»

95. Символом християнської доброти та опіки в Карпатському регіоні, як і повсюди в Україні, його зображення прикрашали кожную домівку:

св. Миколай
 св. Петро
 св. Павло
 св. Михаїл

96. Серед жіночих постатей, яка була покровителькою жіноцтва, до улюблених на Гуцульщині належала св. Варвара:

св. Катерина
 св. Варвара
 св. Анна
 св. Ольга

97. Кількісно найбільший і найцінніший з мистецького боку пласт давнього іконопису з Бойківщини зосереджено у збірці: Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького:

Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького
 Долинський красназавчий музей Тетяни і Омеляна Антоновичів «Бойківщина»
 Івано-Франківський красназавчий музей
 Історико-етнографічний музей «Бойківщина» у Самборі

98. Своєрідна за художнім вирішенням група ікон останньої чверті XVI ст., в яких прочитуються риси народного трактування, походить зі:

с. Вовче Турківського р-ну Львівської обл.

- с. Матків Сколівського р-ну Львівської обл.
- с. Тухолька Сколівського р-ну Львівської обл.
- с. Семигинів Стрийського р-ну Львівської обл.

99. До нашого часу зберігся настінний розпис 1636 р. у дерев'яній церкві Воздвиження Чесного Хреста у: м. Дрогобич

- м. Самбір
- м. Дрогобич
- м. Долина
- м. Стрий

100. Унікальною пам'яткою монументального малярства є настінні розписи у центральній частині та бабинці церкви у Дрогобичі (з 2013 р. визнана об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО):

- Св. Юра
- Св. Духа
- Св. Трійці
- Св. Михаїла

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

8. Народне мистецтво Карпат [Образотворчий матеріал] : [фотоальбом / Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Центр укр. студій ім. Д. І. Багалія, Каф. українознавства ; фото С. К. Маковського ; авт. передм. М. Р. Селівачов ; упоряд. О. О. Савчук]. - Харків : Вид. Савчук О.О., 2019. 127 с.
9. Кузьменко Г. Традиційне народне мистецтво Карпат: декоративно-прикладний вимір. Івано-Франківськ: Прикарпатський університет, 2020. 184 с.
10. Біляшівський М. Українське народне мистецтво; передм. М. Р. Селівачов ; переклад О. О. Старова ; упоряд. О. О. Савчук. 2-ге вид. Харків : Видавець Савчук О. О., 2022. 168 с.
11. Етнографічні групи українців Карпат. Гуцули. / НАН України, Ін-т народознавства; за наук. ред. і уклад. С. Павлюка; редкол.: Я. Тарас, М. Сополіга, У. Мовна та ін.; худож.-оформлювач М.С. Мендор. Харків: Фоліо, 2020. 379 с.
5. Етнографічні групи українців Карпат. Бойки. / НАН України, Ін-т народознавства; за наук. ред. і уклад. С. Павлюка; редкол.: Я. Тарас, М. Сополіга, У. Мовна та ін.; худож.-оформлювач М.С. Мендор. Харків: Фоліо, 2020. 574 с.
8. Етнографічні групи українців Карпат. Лемки. / НАН України, Ін-т народознавства; за наук. ред. і уклад. С. Павлюка; редкол.: Я. Тарас, М. Сополіга, У. Мовна та ін.; худож.-оформлювач М.С. Мендор. Харків: Фоліо, 2020. 363 с.
9. Іванишин І. Народні художні промисли Прикарпаття: історія, сучасність, перспективи. Івано-Франківськ, 2024. 208 с.

Додаткова

1. Клапчук В. Гуцульщина та гуцули: економіка і народні промисли (друга половина XIX – перша третина XX ст.). Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. Львів. Івано-Франківськ: Фоліант, 2009. 508 с.
2. Стойко С., Крук Д. Етнічні групи Карпат і роль заповідних територій у збереженні етнографічної та історико-культурної спадщини Гуцульського краю. Наукові записи ТДПУ. Серія: географія. Тернопіль. №1. 2004. с. 176-180.
- 3.. Гори Гуцульщини / ред. Анджей Вельоха. Краків : Центральний Осередок Гірського Туризму ПТТК, 2006. 224 с.
- 4.. Приймак Й. З історії нашого народного мистецтва.: <https://artkipdm.kosiv.org.ua/2021/03/28/1542/>
5. Селівачов М.Р. Україна, держава: народне декоративно-вжиткове мистецтво. Енциклопедія історії України: Україна-Українці. Кн. 1 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2018. 608 с.: <http://www.history.org.ua/?termin=1.12>

Інформаційні ресурси

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) / Режим доступу: <http://www.nbuiv.gov.ua/portal>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського / Режим доступу: <http://www.nbuiv.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Акварель - живопис фарбами, які розводяться водою. Основні її якості: прозорість барв, крізь які просвічують тон і фактура основи, чистота кольору.

Ангобування - техніка нанесення на глиняні вироби кольорової глиняної маси перед випалом; поширена у Косівській кераміці; дозволяла створювати багатий декоративний ефект.

Арка - криволінійне перекриття прорізів у стіні (вікон, дверей, воріт) або прольотів між опорами - стовпами, колонами, пілонами.

Атавізм - прояв предкових, реліктових форм, критеріїв, особливостей світорозуміння.

Бартки церемоніальні - декоративні сокирки, що втратили практичну функцію; поширені на Гуцульщині; виконували роль символу влади та оберезу.

Берда - ткацьке приладдя для переплетення ниток; поширене у всіх групах Карпат; часто оздоблювалося різьбленими орнаментами.

Баптистерій - хрещальня, приміщення для здійснення обряду хрещення. Часто баптистерій - окрема споруда, кругла або багатогранна в плані, перекрита куполом.

Барельєф - вид скульптури, в якій випукла частина зображення виступає над площиною фону не більше, ніж на половину свого об'єму.

Вертеп - вид мандрівного лялькового театру, що ставив п'єски, пов'язані із біблійним різдвяним сюжетом. ("Вертеп" з грец. — печера, в якій народився Ісус).

Вівтар - 1) жертовник, місце для жертвоприношень; 2) головне місце в християнському храмі, розташоване в його східній частині й відокремлене вівтарною перегородкою.

Гравюра - вид графіки, в якому зображення є друкованим відбитком малюнка, який нанесений на дошку малярем-гравером; відбитки також називаються гравюрами.

Графіка - вид образотворчого мистецтва, основним зображальним засобом якого є малюнок, виконаний на папері, тканині тощо олівцем, пером, пензлем, вуглиною або відбитий на папері зі спеціально підготовленої форми.

Графіті - написи та малюнки, виконані в давнину майстрами-будівельниками або й відвідувачами на стінах архітектурних споруд, а також на різних предметах.

Декоративне мистецтво - галузь пластичних мистецтв, твори якої, поряд з архітектурою, надають матеріальному середовищу проживання людини художніх, естетичних якостей. Декоративне мистецтво поділяється на безпосередньо пов'язане з архітектурою монументально-декоративне мистецтво (створення архітектурного декору, рельєфів, статуй, вітражів, мозаїк, що прикрашають фасади й інтер'єри, а також паркової скульптури) і декоративно-ужиткове мистецтво (створення художніх виробів, призначених переважно для побуту).

Демонологія - релігійне вчення про демонів. Походить від первісної віри у злих духів. Демонологія невідривна від релігійної моралі, в якій диявол — джерело і носій гріха.

Сонце (солярний знак) - один із найдавніших символів; поширений у писанкарстві, різьбі, ткацтві; зображався у вигляді кола, розетки чи хреста; символізував життя, світло й вічність.

Хрест - універсальний символ, поширений у вишивці, писанках, різьбі; міг бути прямим або косим; означав гармонію світу, чотири сторони світу, єдність земного й небесного.

Ромб - геометричний мотив, поширений у ткацтві та вишивці; символізував засіяне поле, жіноче начало, родючість.

Спіраль - орнамент у вигляді завитка; поширений у різьбленні, кераміці; символ безкінечності, руху й циклічності життя.

Меандр (безкінечник) - орнамент у вигляді ламаної лінії, що повторюється; поширений у вишивці та різьбі; символізував вічність, плин часу.

Рожа (роза, квітка) - орнаментальний квітковий мотив; поширений у ткацтві, вишивці та кераміці; символ краси, молодості, кохання.

Трикутник - геометричний мотив; поширений у писанках і вишивці; символізував триєдність (небо-земля-людина або чоловік-жінка-дитина).

Зигзаг (хвиля, «змійка») - орнамент у вигляді ламаної чи хвилястої лінії; поширений у ткацтві, кераміці; символ води, блискавки, захисту від злих сил.

Сварга (коловерт, гамаюня) - знак у формі закрученого хреста; поширений у різьбі та писанках; символ сонця, руху, перемоги життя над смертю.

Зірка (розета) - геометричний мотив у вигляді багатопроменевої фігури; поширений у вишивці та писанкарстві; символізував порядок космосу, гармонію та світло.

Коло - простий і сильний символ; поширений у писанках та різьбі; символізував сонце, вічність, цілісність.

Лінії паралельні - повторюваний мотив у ткацтві та вишивці; символ дороги, плину часу, руху вперед.

Хвиляста лінія з крапками - мотив у писанках; символізував дощ, родючість і благословення землі.

Квітковий вінок - орнаментальний мотив у вигляді кола з квітів; поширений у вишивці та розписах; символізував красу, молодість і вічний цикл життя.

Вишиванка гуцульська - традиційна вишита сорочка; поширена на Гуцульщині; має багатий геометричний орнамент і яскраві кольори (жовтий, зелений, червоний).

Гердан-нашийник - вузька прикраса з бісеру у формі стрічки; поширена у лемків; носилася близько до шиї й мала захисний характер.

Дерево життя - орнаментальний мотив, що символізує зв'язок між світом предків, сучасним і майбутнім; поширений у вишивці та кераміці Карпат; часто зображався у вигляді квітки чи дерева з гілками.

Дуда - народний духовий інструмент з мішком для повітря; поширений у лемків; використовувався у весільних та обрядових мелодіях.

Згарди - металеві хрестики та підвіски, що носилися на шії; поширені у гуцулів; мали сакральний та обереговий зміст.

Кахлі - керамічні плитки з орнаментом, якими оздоблювали печі; поширені у Косові та Коломиї; прикрашали побут символічними зображеннями.

Космацька писанка - різновид писанки з Космача на Гуцульщині; поширена у Прикарпатті; вирізняється складними геометричними композиціями з великою кількістю дрібних деталей.

Криси - чоловічий головний убір широкополий; поширений у гуцулів; прикрашався кольоровими стрічками та пір'ям.

Ложкарство - різьбярське ремесло виготовлення дерев'яних ложок; поширене у всіх карпатських селах; ложки оздоблювали різьбленим орнаментом.

Мотанка - традиційна народна лялька без обличчя; поширена у Карпатах; виконувала роль оберегу й мала сакральний зміст.

Писанковий хрест - композиційний мотив на карпатських писанках у формі розеткового чи прямого хреста; поширений у гуцулів та бойків; символізував сонце й чотири сторони світу.

Прутський хрест - дерев'яний хрест із різьбленням, що ставився на могилах чи біля хат; поширений на Гуцульщині; мав як релігійне, так і оберегове значення.

Рожа - орнаментальний мотив у вигляді квітки, символізує красу й молодість; поширений у вишивці, ткацтві та кераміці Карпат; часто виконувався червоним кольором.

Дерево життя - мотив дерева з корінням і гілками; поширений у вишивці, кераміці, різьбі; символізував зв'язок поколінь, родючість і вічність роду.

Топірець - менший варіант бартки, оздоблений інкрустацією; поширений у гуцулів; мав переважно декоративне та символічне значення.

Флояра - довга пастуша сопілка без отворів для пальців; поширена у гуцулів; використовувалась для виконання протяжних мелодій у горах.

Цимбали - струнно-ударний інструмент; поширений у Гуцульщині; був важливим складником народних музичних ансамблів.

Черепашка - дрібна прикраса або елемент інкрустації з перламутру; поширена у гуцульських різьбярів; застосовувалась для оздоблення барток, скринь та меблів.

Навчальне видання

**Т.З. МАЛАНЮК
О.В. КАЧМАР
В.В. ФЕДОРАК
О.І. ДУТЧАК
В.В. ШИКЕРИНЕЦЬ
І.І. БАЗІНЯК**

**НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ
УКРАЇНИ**

Навчально–методичний посібник

В авторській редакції
Гарнітура Times New Roman
Наклад 300 прим.